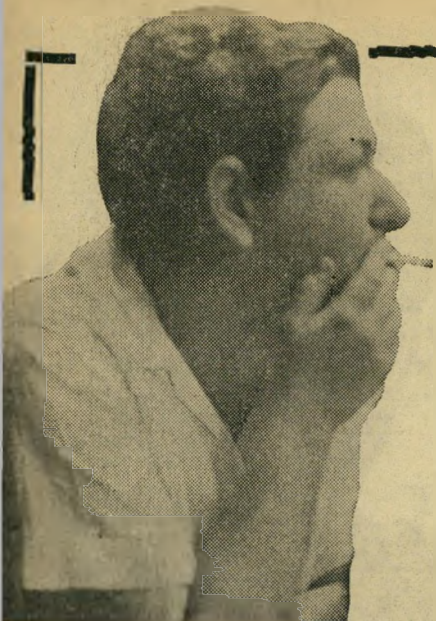

צחוק צחוק, אבל...

אשכול וספיר יצאו לטייל, ופתאום החל לרדת גשם חזק.
 אמר ספיר: "אשכול, הרי לקחת איתך מטרייה. למה אתה לא פותח אותה?"
 "לא יועיל", אמר אשכול. "המטרייה קרויה כולה".
 "אם ככה", אמר ספיר, "לשם מה לקחת אותה?"
 בדיחה זו מופיעה בעמוד 25. היא עדינה מאד — באופן יחסי, כי בעמוד 26 ישנה בדיחה הרבה פחות עדינה:
 למה לא אכלו הקאניבלים את אשכול, בשעת סיורו באפריקה?
 — כי הוא לא בן אדם.
 או, בעמוד 18, בדיחה שהומצאה פעם עליי וינסטון צ'רצ'יל על יריבו, קלמנט אטלי:
 ליד משרד ראש-הממשלה נעצרה מכונת ריקה — ומחוכה יצא אשכול.

★ ★ ★ הוצאתו של איסר

בדיחות אלה נפוצות בארץ מזה כמה חודשים. מספר אותן נהגהמונית והי ספר, תבר'הכנסת ונצ'הדיסקוטקים. זוהי האורגיה הגדולה ביותר של בדיחות, מאו הלהיב הרביהשר המנוח יעקוב טולידאנו כנשואיו את הדמיון הלאומי. כמעט כל הבדיחות האלה התפרסמו, כי צורה זו או אחרת, בעיתוני ישראל. השבוע הן קובצו בידיים זריזות בחוברת קטנה בת 34 עמודים, תחת הכותרת כל בדיחות אשכול, במחיר 50 אגורות. החוברת לא נשאה שם של מחבר או עורך. בניגוד לחוק גם לא צויין עליה שם הדפוס בו הודפסה. החוק תובע זאת, כדי שאדם גנע יוכל לתבוע את הדפוס על הוצאת דיבה. אך החוברת נושאת שם של הוצאה דמי יוגנית: "הוצאת איסר, תל-אביב". הכוונה הי ברורה: ליצור קשר בין הבדיחות לבין ה איסר המפורסם ביותר בישראל — איסר הראל.

★ ★ ★ החידה הלאומית

ה כבר היה יותר מדי בשביל צמרת המדינה. ביום החמישי, באולם תיאטרון אוהל ב' תל-אביב (זאת אינה בדיחה), התרחש אירוע שאין לו תקדים בחיים הפוליטיים של יש ראל: מרכזי שתי מפלגות המערך התכנסו יחדיו, הציבו על הבמה את התותחים ה כבדים ביותר שלהם, ירו בהם במשך שעה ארוכה אל עבר מטרה בלתי-נראית: יוזמי

העובדה שחוברת הבדיחות הקטנה הילכה אימים על משתתפי הכנס השתקפה בקוריו קטן: כשהבחין השר גלילי בחוברת, בידי של מארק סגל, כתב הגירוזלם פוסט, שבא לכסות את הישיבה באוהל, הוא נטלה מידיו, הסתלק מן האולם כדי לקרוא בה. עובדה נוספת: המשטרה קיבלה הוראה לחקור מי מסתתר מאחורי 34 העמודים ה קטנים, שנכרכו בכריכת קרטון, שעוטרה בקאריקטורות על אשכול. את הסוד היא לא גילתה, כמובן, לציבור.

החוברת

שעל שורה קאריקטור רות של מיטב הקאריקטוריסטים של ישראל, (שאגב, איש מהם לא ידע על החוברת מראש), הפכה למצרך מבוקש. זהות מלקטי הבדיחות הפכה לחידה לאר מית ממדרגה ראשונה. פתרון החידה היה בדיחה. ★ ★ ★ שפתום החיך

א ת החוברת המלגלת על איש דגניה ב', לוי אשכול, גנה, ערך והביא לדפוס בן משק דגניה ב' — פירסומאי תל-אביבי בשם אורי סלע. מה הקשר של סלע לרפ"י? ענה סלע עצמו, באווני כתב העולם הזה: "בבחירות האחרונות הצבעתי עבור הער

יותר. במקום שהמירות של האזרחים תצי טבר ותאסף בצורה מרירה, ותחבטא בתו פעות כמו ירידה מן הארץ, זה טוב שהיא מתבטאת בצורה יהודית טיפוסית. "זוהי בסך הכל מצבת זכרון קטנה ל תקופה עזובה של דיכאון ומשבר. לי, על כל פנים, אין כוונה להפיל את אשכול, ואין לי גם שום יומרה כזו".

ובכמה ספטים הופץ השסתום הזה? הוצאנו 5000 חוברות, הנמכרות בכלל לא רע. אבל גם זאת לא היתה הכוונה — לעשות מזה בינוס. כי גם אם תימכרנה ה חוברות, יישארו בסך הכל אלפים בודדים של לירות.

מי היה שותפו של סלע? "בעלי דפוס תל-אביבי בשם הכרמל, ה רעיון התבשל אצל שנינו, ואני הכנתי בש בילים את החומר". והעיקר: "לא היתה שום כוונה בכך שלא נזכר שם המחבר והעורך על גבי החוברת, ושלא הופיע שם הדפוס. לא היתה בכלל שום כוונה להסתיר. זה רק מיקרה טכני. גם ה עניין של שם ההוצאה — הוצאת איסר — נועד להיות רק עוד בדיחה אחת קטנה". אגב: סלע התחייב בפני בעלי הדפוס, כי במיקרה של הפסדים כספיים, יכסה הוא את ההוצאות. כשכיר, היתה זו התחייבות כדה מזי, בעיקר כשמדובר בשסתם בדיחות.

אבל בינתיים התברר כי סכנת הפסדים חלפה. לא רק שהשוק צמא למהדורות נר ספות, אלא שמחיר החוברת מן המהדורה הראשונה כבר הרקיע עד 75 אגורות ויותר.

★ ★ ★ בול היום האחרון

ה מענה העיקרית נגד החוברת — ונגד גליהבדיחות כולו — אינה שהם פוגעים בממשלה, בלוי אשכול ו/או פינחס ספיר. במשטר דמוקרטי, בדיחות יכולות למלא תפקיד חיובי ורצוי. העובדה שבדיחות אלה, ובכללן בדיחות לקולקות ועלובות, מוצאות אוזן כה קשבת בציבור מעידה על כך שיש בהן צורך נפשי. אולם גליהבדיחות בכלל, והחוברת הזאת בפרט, עברו מזמן גבול זה. הם מתקרבים לשטח שמן הראוי להגדירו כלוחמה פסי כולוגית נגד מדינת ישראל. כך, למשל, נאמר בעמוד 22: "בנמלהתעופה בלוד תלו שלט: 'היוצא אחרון מתבקש לכבות את האור'".

סלע המחלוקת

הוא אורי סלע עצמו, פירסומאי יליד דגניה ב', המכחיש שייכות לרפ"י. גם מכחישה שייכות אליה, אבל בצמרת המערך לא מאמינים לא לזה ולא לזה.

העמידה הנפשי של האויב, מאשר את כוח עמידתו הגופני, ובלא רצון-עמידה, אין כו שר-עמידה.

את המוראל אין הורסים בדברי הספה והסברה. הורסים אותו בתחבולות נפשיות שונות, כגון שמועות-שואו, אווירה של פח דים סתומים ואי-ודאות, תחשדות מצוצות מן האצבע, ובדיחות. הלוחמה הפסיכולוגית מבקשת לעקוף את ההגיון הצלול, להשפיע במישוריו על תת הכרת. היא עושה זאת, בין השאר, על-ידי כך שהיא מצוירת תמונה, היחולית-כביכול, הנחרתת בזכרון ושוב אינה ניתנת למחיקה. למשל: התמונה של חיטול מדינת ישראל. הגה בדיחה, בעמוד 19:

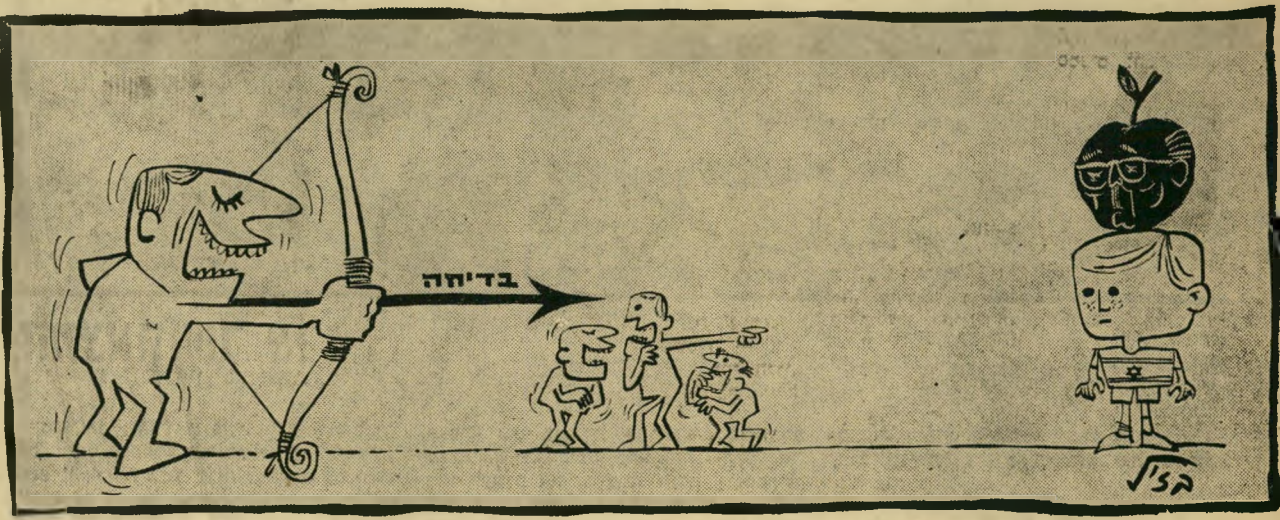
אספן-בולים מושבע מתנצל בפני חבריו על שהוא דוחה את ירידתו מן הארץ: "אני מוכרח להישאר פה בשביל להשיג את מעטפת היום האחרון". בדיחה זו מעבירה, ישר לתת-ההכרה של השומע, את הדברים הבאים: שמי שאינו יורד מן הארץ לאלתר, חייב להתנצל על כך. שחיטול המדינה הוא דבר ודאי. שחיטול זה הוא קרוב. שום לוחם פסיכולוגי לא יכול היה להמציא בדיחה מוצלחת יותר למטרותיו.

★ ★ ★ אשכול וספיר במטוס

מ זבן שרא ממצאי הבדיחות, ולא מד פיסיתן, מתכוונים לכך. הם פשוט לא נתנו את דעתם על הסחורה הקטלנית העור ברת תחת ידיהם. הם דומים לילדים המשחזים בפגז של התפוצץ. אולם נראה כאילו משהו מקולקל באורי גניום הלאומי. איזשהו מעצור, הממשש בעם בריא כמיתקן-הגנה אוטומטי, יצא מכלל פעולה. אחרת קשה לתאר שמישהו יהנה מן הבדיחה בעמוד 12:

בישיבת הממשלה הוטלה הצעה, וכולם נהרגו. לא היו אבידות. בסופו של דבר, גל הבדיחות הוא תוצר של הירידה התלולה של המוראל הלאומי בחודשים האחרונים. (עמוד 19: מספרים ש ישראל גלילי שבר יד... הוא ניסה להרוס את המוראל.)

אי אפשר להילחם בבדיחות. כמו כל שי טה אחרת של לוחמה פסיכולוגית, אין נגדה הגנה יעילה. לא צווים ולא שוטרים יכולים להגן, כפי שכבר הוכח במישורים דיקט טוריים רבים (כמה מן הבדיחות בחוברת לקוחות ישר מן ההומור המתחרתי של הרייך השלישי. למשל: אשכול וספיר (מ קודם היטלר וגרינג) טטו יחד במטוס, ו פתאום התקלקלו המנועים. מי ניצל? — המדינה. עמוד 24, או בדיחה ישנה מברית המועצות: האופטימיסט אומר: בעוד שנה נאכל כולנו זבל. הפסימיסט אומר: מי יודע אם יהיה די זבל בשביל כולם. גם אין טעם בחקירות מדוקדות כדי לגלות את מציאי הבדיחות. לא חשוב אם הן נולדו בבית-מלאכה סודי של רפ"י, או בשוליים הרקובים של הבהוימה הדיונופית. כי לא חשוב כיצד הן נולדו — חשוב מדוע הן מתפשטות כשריפת-יער, מדוע כרוייה להן אוזן הציבור, מדוע הן נשתות בצמא? הבדיחות מוכיחות שדרוש שינוי מהיר בצמרת המדינה — כי אחרת עלולים יסרו דותיה הנפשיים להתערער ללא תקנה.

וזהו בדיחה, ההחיה-הה. אבל כל תחנת שידור עויינת היתה משלמת עבורה פרס. כי בבדיחה זו מתואר, בצורה סיפורית, מצב שהדמיון הבריאי היה סולד ממנו בכל צורה אחרת: שאכן יתכן שמדינת ישראל תתמוטט. ולא רק יתכן, אלא שזה דבר ודאי. תורת הלוחמה הפסיכולוגית — תורה ש פותחה במיוחד על-ידי הנאצים, ושמאז היא נלמדה בכל צבאות העולם — מבוססת על ההנחה שקל וזול יותר להרוס את כוח

רץ — אם כי אינני חבר באחת ממפלגותיו וגם לא נימנה על אתי. חשבתי את זה למעשה הנכון, כדי להתגונן בפני רפ"י, ואני חושב שאילו היו בחירות היום, הייתי נוהג כך שנית. "לגבי אשכול אישית — לי לא היו אכ זבות ממנו, כי מעולם לא תליתי בו תקוות, כפי שעשו זאת אנשי אתי. ובכלל, אני חושב שהמערך לא מעריך נכון את עניין הבדיחות. זהו הרי שסתום לחץ בריא בי

מסע ההשמצות, הלחישות והבדיחות המציף את הארץ. לוי אשכול, גולדה מאיר, ישראל גלילי, יגאל אלון, פינחס ספיר ואהרון בקר השיבו מלחמה השערה. נגד מי? זאת לא אמרו בפרושו, אך נתנו רמז ברור: רפ"י. העולם הזה פירסם מידגם מייצג כתו" פתפת לכתבה על איש-השנה, כדי לתאר את האקלים הרוחני של מחשלת אשכול-ספיר.